

تۆرك يوردى

ناشرى : تۆرك يوردى

مدبرى : آق چوره اوغلى يوسف

يىل ۱۳۳۱ ۱۲ ۱۳ اغستوس ۱۳۳۱ يىل ۴ جلد ۸ صايى ۹۰

تورک بوردی

تورکک فاندەسنە چالیشیر

اون بش کونده برچیقار

۱۳ اغستوس ۱۳۳۱

بیل ۴ - جلد ۸ - صافی ۱۲

نیاست

جهان حربنك مسئولی

جهان حربیله برابر، بو حربك مسئولینی آرامقده باشلادی. بر دقیقه غائب ایتمکدن قورقارق یکدیگرینه عجله عجله اعلان حرب ایدن دولتلر، شمدی حربك مسئولیتینی قارشیلقلی بربرینه یوکلتمکله اوغراشیورلر. بونک ایچون ماوی، صاری، بیاض، تورونجی حاصلی الکم صالغمنکرینک هر بریله برر رسمی کتاب نشر اولوندی؛ ناظرلر، دولت آدمیری رساله لر یازدیلر، نطقلر سویله دیلر؛ اسکی سفیرلرک راپورلری بولنوب چیقاریلدی... واقعا بونک بویوک حربك مسئولینی تعیین مسأله سی بو قدر زحمتنه دکر: اگر مسئولی ویا مسئوللری بولنورسه، یاره لندیریلوب اولدیریلن میلیونلرجه آدم اوغلنک قاتی، یاقیلوب ییقیلان میلیارلرجه ثروتک ضرر و زیاتی، تاریخ اونک ویاخود اونلرک بویته یوکلته جکدر.

بن رسمی حرب ادیساتی پک آز او قودم. او قود قلمک چوغی حربك مسئولینی صوک بر قاچ کونده، نهایت بر قاچ آیده کوسترمک ایستیورلر: فلان قاپینه نك خارجیه ناظری، فلان شهرده اولان سفیرینه ۲۵ تموز ۱۹۱۴ ده سویله بر تلغرافنامه چکدی؛ اوئانده فلان دولتك باش وکیلی ده فلان دولت سفیرینه شو سوزلری سویله دی.. ظاهر، سیاسی و دیپلومات اولما دیغمندن اوله جق: بنم بسیط عقلم بو ایجاب احواله کوره یاریلوب، تعدیلات لازمه ایله نشر ایدیلکده اولان وثائق رسمیه دیپلوماتیقیه نك نه ظاهری افاده لرندن ونه ده سطرلری آره سندن

چيقاريلاسى كويا ممكن اولان معازلردن ، حربك مسؤولىنى تعيين مسألهنه دائر مثبت بر معلومات استخراج ايدمه يور.

نجه حرب حاضر ك اسبابنى، مسؤوللرىنى آرامق ايچون ، سكر اون سنه اول يازيلش وثيقه لرك تدقيقى، بكن سنه نك رسى اوراقنى او قومقدن جوق فضله فائده ليدر. بر روس مجموعه سنده ، روس-ژاپون محاربه سنه تقدم ايدن وقايحك حكايه سنه تصادف ايتدم. اوراده، روسيه نك ياقين شرقدن واز كچرك، اقصى شرقده تومى طرفدارلرينك پيشوالرندن برك بويوك مأمورك، ستاسى سكرتار (Secrétaire d'Etat) بيزوبرازوفك چاره ويردىكى بر لايحه سى كوزيمه ايلشدى. «روس-ژاپون محاربه سنك مقدمه سى» [۱] ادلى بو مقاله نى وعلى الخصوص بيزوبرازوفك لايحه سى، وقايح حاضره نقطه نظرندن دقته شايان بولدم. لايحه، ۱۹۰۳ سنه سى مارشده چاره ويريلشدر. لايحه نك ابتداسنده يالونهرى اورمانلرندن، قوشون معدن كومورى اوجاقلرندن ودها ديكر بونلره بكمزىن قورده ياريم آطه سنده كى روس تشبثات اقتصاديه سندن بحث اوليور، سوكره روسيه دولتك اقصى شرقده كى سياسى و اقتصادى وضعيتى تدقيق و تصوير ايدى ليور. نهايت سياست عموميه يه كچله رك، روسيه نك اوروپا و جهان سياستنده طومعه سى اقتضا ايدن موضعه دائر مطالعه لر يازى ليور. لايحك بزمه اصل مهم قسمى بو عمومى مطالعات سياسيه نى احتوا ايدن قسميدر. ايسته اونى عينا آشاغى يه ترجمه ايدى يورز:

«ايوم اوروپاده ملتار دولتيجه و جغرافى وضعيتجه او قدر قطعى تقرر ايتمشلر دركه ارتق طبيعى منفعتلرك بكنمىن يكي طوبالانمه لرندن نشأت ايدم جك عمومى اوروپا حربندن قورقه يه هيچ بر سبب يوقدر. شمى اوروپا دولتلرندن هر برينك فكر اساسيسى، اقتصادى و اجتماعى احتياجلرك تأمينى ضمننده داخلا تعمق ايتك، يعنى

[۱] بو مقاله پترسبورغده منقشر «تارىخ مجموعه سى» نك آگستوس ۱۹۱۴ تارىخلى

نسخه سنده مندرجدر.

ملک منابع داخلی سنی صوک درجه انکشافه مظهر ایله مکدر .
 «اوروپا دولتری انجمنده مستملکات سیاستی اولمایان و محیط دکلرینک
 اوتهمنده تجارت پازاری آرمایان یکانه دولت، روسیه در، اراضیسی فاصله سز
 دوام ایدن روسیه نك منافعی غریبدن شرقه طوغری کیتدجه آرمقده در.
 «باشارنده آلمانیا اولق اوزره غریبی اوروپا دولتری، مستملکات سیاستده
 داخلی بحراندن قورتولمیه بر چاره آرمقده درلر. مستملکات سیاسته تمایل پک
 قوتاید. مستملکات سیاستک سربست انکشاف ایده بیلمه سی ایچون حرب
 وتجارت فیلولری آره سنده بر نسبتک وجودی لازمدر. قره دولترینک (یعنی
 انکلتره دن غیری اوروپا دولترینک) آره لرند موجود متقابل عدم امنیتدن
 دولایی کیتدجه آرتدیریلان عساکر بریه نك مصرفی، حرب فیلوسنک قوتلندیر.
 یله سنه مانع اولمقده در .

انکلتره ، دکلرک حاکمه سی وضعیتی محافظه ایده بیلمک ایچون، آوروپا
 قره دولترینک آره سنه متصل نفاق صوققده در. روسیه بو وضعیتی کندی لهنه
 چورهدک اوروپا قره دولتری آره سنده مهمالمن صمیمی وایی مناسبات
 تشکیله غیرت ایتلیدرکه شرقده سربست حرکت ایده بیلسین .
 «روسیه ایله اوروپا دولتری آره سنده مصادمه تهله که جدیه سی آنجق
 یاقین شرقده موجوددر. اگر ملتله ری اداره ایدنلرک حکیمانه حرکتلری
 سایه سنده قره دولترینک منافعی وقت و زمانیه توضیح ایتدیریلرک طبیعی یولنه
 صوقله جق اولورسه، بو تهله که کوکندن سوکلمش اولور .

«بناء علیه قره دولترینک مطلوب اولان اویشمه لرینک مفتاحی یاقین
 شرق مسأله سنده در، وقره دولترینک آهنگدار حرکتلری ده، هر یردن اول
 اوروپا مستملکات سیاستک اسل طرفانی اوزره آره رکزده تظاشر ایتدیرر .

«تاریخ رقاصتک صالاندینی ایکی سطح کبی آسیا ایله اوروپا آره سنده ایکی
 بویوک یول وارددر. بویوللردن بریسی اوزرندن (کلکیاده طوروس داغلرینک
 مشهور کچیدن ودهاغر بندن) آریلر کچدیلر؛ دیکرندن (اورال وقاسی چوقور
 اووه سندن) موغوللر یورودیلر. عمومیتله بالقان یاریم آطه سی، کوچوک آسیانک

غرب و جنوب قسماری، کذا عربستان، وضعیت جغرافیة سی و طاعلرینک تشکلاتی اعتباریله روسیه نك نفوذندن ده ازیاده غربی اوروپانك نفوذینه مساعددر. «صوك زمانلرده آسیای صغرایه نفوذ ایتمش اولان آلمانیاك تورکیه یی بالفعل تملك ایتك املنده بولماسی عقله توافق ایتمز. بوکا آرقه لرنده نقطه استادلری روسیه اولان اسور اقوامی ایله بوغازلرك اویر طرفنده اهالیك اکثریت عظیمه سنی تشکیل ایدوب متین و مستقل تعضوی و زنکین، عالم و صاحب نفوذ روحانیلری بولنان اهل اسور مانعدر. بوندن باشقه آلمانیا، ممالکینی شرق جنوبی یه طوغری تمديد ایده جك اولورسه، خطوط موصله سنی روسیه نك یان ضربه سنه معروض براقه رق کندینی ضعیف لتمش اولور. روسیه اوزرینه قزانش بر ظفر بیله بو وضعیتك تعدیلنه کفایت ایده مز.

«معقول حرکت ایتدکلری تقدیرده مرکزی آوروپا و آلمانیا یالکز تورک بازار تجارتی کندیلرینک طبیعی آمال اقتصادی لرینه آچقلا کتفا ایده جکلرده بونکله برابر او بازارده منافع ملیه ایله درجه روابطی هنوز صراحت کسب ایتمه مش اولان بین الملل سرمایه نك ایشلمکده اولدینی ده اونودلما ملیدر.

«غربی آوروپا و آلمانیاك بو نوع اقتصادی سیاستی بزم شرقده کی حقیقی منافع مزه مغایر دکلدر.

«روسیه، اورال و قاسپی چقور اومسندن حصوله کلن ایکنجی تاریخی دنیا یولی اوزرنده بولنیور. بو جهتده، سیاسی توسعمز، اهالی یی تمیلمز، تراید نفوذ و شهرتمز، دائما و بکله دیکمزدن ده ا فضلله موفقیتاره نائل اولدی، و اقتصادی موفقیتلریمزك استقبالی یالکز بو طرفده شبهه دن عاری بر صورتده امیندر.

«یاقین شرقده کی وضعیتمز سلاویا توفیللرك خیال پرورلکلریله قاراکلقلاد شیرلشددر. بزم ایچون تورک تبعه سی فرستیانلر مسالسه سی بر غایه اولابوب، طبیعی هر دوه ایرمکده و قهره دکنه سربست جیمقمقده عبارت حقیقی غایه لیمزك استعداده یارایانه بر واسطه ایری. بونکله برابر تورکیه خرسیتیانلرینک منافی لهنه فعال مداخله لیمز، هر دفعه سنده بزم یالکز ضرر ویردی، چونکه استقلالنی

قزاقان خریستانلرک بزه آرتقی احتیاجی قالمیوردی، بویله لکله تورکیه ده کی وضعیتیمزک اهمیت کی تدبیر اکیلدی. بو یولده موقه توقف ایتملی یز، یوقسه حقیقی منفعتار یمنزه توافق ایتمه ین نتیجه لره وصولمز محققدر.

«بویولده دوام اولتورسه، ایلروده اوج احتمالک اوکنده بولنیه بیلیر:

(۱) استانبولک اسلاو ویا یونانیلرک تحت اداره سنه کچمه سی شرق مسئله سی ده قاریشیق ودها مشکل بر شکه صوقه جقدر، چونکه اوکمزده یالکزدشمنلر بولونه جق و بزه محتاج بردوست بیله قالمیه جقدر. و بوحالده سیاستمز دایما حربیه استاد مجبوریتده بولنه رق، بزه حضور تام تأمین ایدمه میه جقدر.

(۲) اگر بز استانبولی کندی حکم و اداره من آلتنه آلمیه اوغراشمق قرارینی ویریرسه، اوزمان بوتون آوروپا صنایعک منافع اقتصادی سی علیه چیقمش اولورز. و بونکه بزه قارشی قره دولترینک انکلتزه ایله برلشمه سی انتساج ایله دیکمز کی انکلیز انترقیه لرینک تمادیسنه ده خدمت ایتمش اولورز. جنوب حدودیمزک بر آمله حالده بولماسدن دولای، یالکز بر نقطه ده مدافعه سی دایما غیر کافی اوله جقدر. مالی جهتدن ایسه آنجق ضرره کیره جکز. بونکه برابر اسلاو و یونانیلره قارشی وضعیتیمزده کارلی اولیه جقدر، چونکه اونلرک داخلی کوچوک ایشلرینه قاریشه رق، صاحب نفوذ و اعتبار حاکم وضعیتیزی غائب ایدمه جکز.

(۳) بوغازلرک بیطرفلنی تهلهکه ایدر، چونکه قره دکز بزم داخلی دکزیمز

اولمقدن چیقار.

«فقط بالعکس، باشقه یولده یورونیلیرسه،

(۴) استانبولک و بوغازلرک تورکلر انده قالمه سی، مطلوبه موافق کورینیر. «تورکلرده بزه قارشی حسن اعتماد تولید ایدمه بیلیمک و بزم نفوذیمزده انقیادلرینی تأمین ایلمک شرطیه بوشق، بزم بوتون امیدلریمیزی تحقق ایشدیره جک یکانه تدبیردر. «تورکیه نك حقیقی منافی شونلری مقتضیدر: (۱) بر مسلمان دولتی اولق اوزره استقلالنی محافظه ایتمک و (۲) تبعه خریستانیه دن دولای بویوک دولترک دائمی مداخله سنک (برایع معاهده سی) اوکنی آلق.

«تورکیه نك بو حیاتی منافعی بزمکیلره مغایردکدر. ضعیف بر تورکیه بزی قورقوتماز، ضعیف تورکیه یاردیمه محتاجدر. و اوکاک امین یاردیمچی، بزاوله بیلیر. بز تورکیه دن قوتلی اوله جغمنز ایچون فعلاً بوغازلر بزمه آچقدرد. آنجق اشتراك منافع زمینی اوزرنده وضعیتک تنظیمی قالیر. ایلروده تورکیه ضررینه خریستان تبعه نك حمایه سی سیاستنی دوام ایتدیرمکده هیچ بر منفعتمز یوقدر، چونکه قالان ایکی بویوک مسأله ده، ارمنی و ماکدونیا مسأله لرنده، اساساً تورکیه ایله آره مزده مخالفت منافع یوقدر.

«ارمنیلرک اختلالسکارانه طرز حرکتلری واستقلال آرزولری، بزمده، تورکیه یه ده عین درجه ده ضرر لیدر، و تورکیه ایله مشترک حرکت اولندیغی زمان ارمنیلر آره سنده تأمین اسایش قولایلاشیر. ماکدونیا مسأله سنك ده تورکلر منافعه موافق بر صورتده حلی بزمده اویغون کلیر، چونکه :

(۱) ماکدونیا نك فعلاً آیریله سی (مثلاً مختاریت) تورکیه نك استانبولده و بوغازلرده بزم ایستهمیه جگمنز درجه ده ضعیفلمه سی انتاج ایدر، و بوندن باشقه ماکدونیا نك آیریله سیله

(۲) بالقان یاریم آطه سنده صلح واسایش تأمین ایدیلش اولیه جقدرد. چونکه ارناوود - مسلمان مسأله سی (ماکیدونیا قاریشیق لرینك باشلیجه سبی) ده قنا شرائط داخلنه صوقولش اوله جقدرد. استانبولک نفوذ و قدرتی يك زیاده اکیسلدیکندن ارناوود لقمه باشراق (آنارشى) حکم سوره جک، تورکیه نك بونی ادامه ایتمه سی منافعی اقتضاسندن بولاجق، خریستان دولتر ایسه آنارشینك اوکی آلیه موفق اوله میه جقلردر.

(۳) ماکدونیا ده بولغار، صرب، ماکدونیا لی، روم و ارناوود منافعی تصادمك اوکی آلمق غیر ممکندر، و ماکدونیا نك مختاریتی بونلری بربرینه ده زیاده یاقلاشدیره رق غوغانك شدتلمه سی موجب اوله جقدرد.

بو ایشده بزمه آوستریا واسطه سیله تعدیلاته قالدیشمق جوق تهلکه لیدر، چونکه عمومیتله آوستریا - مجارستان سیاستده و علی الخصوص بو دولتک بالقان سیاستده (آوستریا سیاستی ملی دکل، اوپورتونیستدر) اساسی و غیر قابل ازاله

عنصر نفاق واردر، قاتولیک مذهبی نشر ایتک، اسلاولق علیینه جالیشیق و روسیه یه کیزلی برخصومت بسلامک. اوستریا-مجارستان سیاستک آلمانیا-یاستدن صفت فارقه سی ده بودر، آلمانیا سیاستی منحصر آ منافع دولیه رقابتی اوزرینه مستند اولدیغندن روسیه سیاستی ایله منافع حقیقه نك توضیحی تقدیرنده تماماً اشتلاف ایده بیلیر.

«بناء علیه ما کدونیا نك تورکیه حاکمیت فعلیه سی آلتسده قلمه سی، بزم وتورکلرک منافعنه توافقی ایدن یکانه صورت حلدیر.

(۱) روسیه و آلمانیا، مسلمان دولت دینییه سی (تئو قراتیک) تهدید اصول سیاستک آشکار اولان محاذیرینی تقدیر ایدرک، تورکیه ایله مناسبات صمیمه مخادنشکارانه ده بولورلر و ارمی و ما کیدونیا مسأله لرینک (تورکیه حقیقی تهلکه یی بویکی جهتمده کورمه ایدر). خرستیان تبعه یی مظلومدن امین قیله جک وتورکیه ده دولت منافعنی تأمین ایله جک اساسلر اوزرینه حلنی توصیه ایدرلر. بو اساسلر ایسه (۱) مسلمان و خرستیان تبعه تفریق اولنه رق خرستیان اهالیسی اکثریت تشکیل ایدن محللره تبعه عثمانیه دن خرستیان مأمورلر نصب ایله مکدن، (۲) اراضی و بانقه سیاستی ده اهالی یی بو صورتله برلشدیره جک صورتده تدویر ایتمکدن عبارتدر.

(۲) روسیه، غربی اوروپا دولترینک تورکیه ده کی تجاری و صناعی تشبثاتنک انکشافه مخالفت ایتیز.

(۳) قره دولترینک جمله سنک منافی، انکلاتره ضررینه اونلرک آق دکزده کی اهمیتلرینک ترایدینی مستلزم اولدیغندن روسیه نك بودکزه سربستجه چیمه سی، قره دولترلی طرفدن ممانعه اوغراماز. فرانسه روسیه نك متفق وهر شیدن اول برآق دکز دولتی اولق صفیله بونتیجه یه، دیکرلرندن ده ا زیاده طرفدار اولمالیدر.

(۴) بوغازلرک فعلی آچیلمه سیچون روسیه بالذات کندینه موافق واسطه وزمانی انتخاب ایدر.

«قره دولتریه او یوشه رق روسیه قوتلی برمانوله وجوده کتیرمش اولیور،
واقصای شرقده فوق العاده مشکل ایشینی کوریرکن و آرتق قوامه کلش چین
ایمپراطورلنی مقدراتی مسأله سنی حل ایدرکن اونی غریده قوللانمیلیر.»

•••

بو لایحه دن کوریل یورکه روس-ژاپون عیاربه سنه تقدم ایدن دورده روس
سیاست خارجه سنه اجرای نفوذ ایدن کیمسه لر، روسیه نك یاقین شرقده statu quo
محافظه ایدیلک اوزره آلمانیا ایله او یوشوب، انکلتزه قارشى برنوع قره دولترى
کتله سى تشکيل ایدیلهرک «آرتق قوامه کلش چین ایمپراطورلنی مقدراتنك»
حلنه تشبث اولونمهنی تکلیف ایتشاردر. بوراده بزجه شایان دقت اولان
نقطه، روسیه نك اوروپای مرکزی دولتریه اشتلاقه بر شرط اساسی اولهرق
دولت عثمانیه نك وجود واستقلال سیاسى محافظه ایتمه سى لزوم نك کوسترلمه سیدر.
ایکنجی بک مهم برنقطه ده بولایمهنی یازان روس دولت آدم نك اوروپای مرکزی
دولترى ایله روسیه اره سنده اختلاف و نزاعی موجب اوله جق مسأله نك یاقین
شرق مسأله سى اولدیغنی کمال صراحتله ارانه ایتمه سیدر.

روسیه نك اوروپای مرکزی دولتریه اشتلاف ایدهرک انکلتزه نى یالکز
براقوب اقصای شرقده بویوک و فعال بر سیاست تعقیب ایتمکدن عبارت بو
سیستمى، انکلتزه نك متفق ژاپونیا نك موفقیتلى ضربه لریه عقامته اوغراتیلدی.
قروپاتکین اردولری ایله برابر بیزوبرازوف سیاستی ده یکیلدی. آرتق اونك
و همفکرلرینك اعتبار و اهمیتى قالمادی. بونلرک برینه عنعوی یاقین شرق سیاستى
طرفدارلری قاشم اولدیلر. یاقین شرقده، اوزاق شرق آجیسنی جیقارمق ایچون،
انکلتزه ایله اورته و یاقین شرق اوزرینه او یوشمق و اوروپای مرکزی دولتریه
چارپشمق مجبوری ایدی. ایزوولسکی بوسیاستک لیدری اولدی. ایرانك تقسیمى
ایله او یوشولمه یه باشلاندى. صوکره ره وال ملاقاتی و نتایجى حصوله کلدی. چوق
کچمه دن انکلتزه و فرانسه طرفدن تشویق و سوق اولونان ایتالیا طرابلسه عسکر
چیقاردی. ده صوکره اشتلاف مثلثک پیشدارى مقامنده اولان بالقان اتفاق
دولت عثمانیه یه صالیدردی. نهایت جهان حربى ابتدا ایتدی. جهان حربى

اوجنچى بالقان حربى دینلریا کلمیورلر؛ برباقمده اویله در. جهان حربی کچن سنه نك اغستوسنده دکل، روسیه نك چین ایمپراطورلغی تقسیمدن انکلتزه و ژاپونیا نك اجباریله وموقه وازکوب، انکلتزه ایله برلکده ایران وتورکیه یی تقسیمه قرار ویرمه سندن اعتباراً باشلامشدر. بوء بویله ایکن ایچمزدده حالادولت عثمانیه نك حرب حاضرده بیطرف قالمه سی امکانه اینانان سادهدللك بولمسی نه قدر شایان حیرتدر!

مفصل

بابر خان

محرری : ذلورا آناسیل

مترجمی مقاله ادیب

باشی بیل ۳ - جلد ۶ - صای ۹ ده در

بشنجی باب

ذوق کونی کلدی، روزکار مسک وغیر، کول وزنبق قوقولری کتیریور!
ای ذوق کونی، یواش کچ، اللهک چیچکلری آچسون!
یأس کونی کلدی، روزکار چیچکلری کومه یه طوپراق کتیریور؛ قوشلرک
ترانه سی صوصدی .

ای یأس کونی چابوق کچ

اللهک بولوطاری داغلسون!

ذوق ویأس کونلری کلدی! هیات یوردومدن اوزاق بکا بونار هیچدر.

ای اللهک کونلری چابوق ویواش کچکز. الله هو!

اشرف نفی

بابرک غیوبتنده هر نقطه نظردن نیابتی أئده طوتان اختیار احسان الدوله
أندیجانه اونی پک استیه رک قبول ایتمدی. تورکانلرک سمرقندده پرنس بایسنغار